

Szerkesztőség:

Arad, Acsev-palota.

Kiadóhivatal:

Bulv. Regele Ferdinand 22.
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat.)

Sürgőnycim: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egész évre ... 300 Leu.

Fél évre ... 150 Leu.

Negyed évre ... 75 Leu.

Havonta ... 25 Leu.

Hirdetések díjazás szerinti
vétetnek fel.

Megjelenik naponta reggel.

Lapunk legfőbb közleményei:

Károly exkirály és tanácsadó.
Kivándorlási láz Aradon.
Kun Bélaék meglopták a szovjetet.
Halálos szerencsétlenség az aradi állomáson.
Aradi szabadkőműves a román páholyokról.
Újabb bányarobbanás Lupényban.
Még egy törv. a Neuman-ház felépítésére.
Zárdaosztolás Aradon.
Az új angol kormány.
Fascista-gyűlés katonasággal.
Szállítási monopólium.

Legyen egyszer vége!

Ami életbevágó közgazdasági érdekeknek fogva, amelyek Arad város szempontjából Oradea maré hoz és az e két város közt elterülő vidékhez bennünket fűznek, az Aradi Közlöny állandóan sürgette a Chisineu (Kisjenő) és Salontamare (Nagyszalonta) közti vasúti vonalszakasz kiépítését. Mióta pedig ezen a szakaszon a vasútépítési munkálatok megkezdődtek, már több ízben számoltunk be e munkálatok haladásáról, jól tudva azt, mit jelent számunkra, ha a velünk szomszédos Nagyváradot és a közbelső községeket vasúton néhány óra alatt érhetjük el és nem leszünk kénytelenek fél Erdélyt beutazni, hogy oda juthassunk. Mi

ezt a kérdést mindig csak közgazdasági szempontból kezeltük, a mint az más szempontból komolyan nem is kezelhető. Egyes bucuresti lapok és ezek közül sajnálatosképpen az annyira elterjedt és olvasott „Universul” politikával festi alá ezt a tiszttára közgazdasági kérdést és csudálatosan eleven fantáziával megírja s úgy állítja be, hogy „egyes körök” úgy nyilatkoztak volna, hogy „a kisebb ségek rossz szemmel nézik e vasút kiépítését, mert ebből látják, hogy a jelenlegi helyzet végleges. Ezen okból bírálják újságjaikban a vasútépítést.” Az Universul még tovább is megy, amikor ugyancsak „egyes körök” azon véleményét közli, hogy „a legszomorubb az, hogy nemromán intézmények akarják megakadályozni a nemzeti jelleggel bíró munkákat.” Ha nem a mi bőrünkre, a magyarság bőrére mennének e rosszakarata megállapítások, kacagnunk kellene fölöttük. Annyira naivak, annyira gyerekesek az idézett megállapítások, hogy nem volna szabad velük komolyan foglalkozni, ha az állami konszolidáció előrehaladottabb korában élénk. Mivel azonban tudjuk, hogy „egyes körök” a kákán is csomót keresnek, hogy szítsák a magyarsággal

szemben a bizalmatlanságot, — ők tudják, miért —, nem intézhetjük el ezt a kérdést sem kacagással, sem tudomásul nem vétellel, hanem a leghatározottabb óvást kell emelnünk egy tisztára közgazdasági kérdésnek ilyen beállítása ellen, melynek teljes tájékozatlansággal tetézett rosszakaratusága már abból is látszik, mivel a vasúti összeköttetés hiánya ezen a vonalon első sorban az aradi és oradea-marei tekintélyes számú magyar kisebbségeket sújtotta. Micsoda lehetetlen imprudenciát tehát ép ezeket azzal vádolni, hogy rossz szemmel nézik az

említett vasút kiépítését. Amilyen dőre ez a vád, ép oly könnyelmű, miért is a leghatározottabban visszautasítjuk. Jó volna, ha az illetékes körök végre-valahára véget vetnének „egyes körök” inéregkeverésének és egyszer radikális esz közökkel akadályoznák meg az ilyen lelkiismeretlen és senkinek sem hasznos uszításokat. Mi méltósággal viseljük sorsunkat, jorgunk van tehát megkövetelni, hogy bennünket egyenlő jogú állampolgároknak tekintsenek, akik legjobb erőnkkel akartunk részt venni az alig elmúlt nagy világhégés után a konszolidáció munkájában.

Aradi kereskedők az Acsev. átvétele ellen.

(Ne vegyék el a városok „Hinterland”-ját. — Memorandum a kormányhoz.)

Aradváros és Aradmegye társadalmának minden rétegében élénk visszhangot keltett az Aradi Közlönynek az a cikke, amelyben állást foglalt az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak üzemének állami kezelésbe vétele ellen. Rámutatott arra, hogy a megyének és székhelyének egyaránt érdeke az, hogy az Acsev. megmaradjon az eddigi kitűnően bevált magánkezelésben. Cikkünk különösen kereskedői körökben keltett feltűnést és

fel is hívta a kereskedők érdeklődését az őket is súlyosan érintő rendelkezésre. A kereskedők mozgalmat is indítottak és elhatározták, hogy a Kereskedők Köre után feliratot intéznek a közlekedésügyi és a kereskedelmi miniszteriumhoz, amelyben azt kéri, hogy a vasutat továbbra is hagyják meg magánkezelésben, amely eddig is kitűnően bevált. A felirat arra az aggodalomra támaszkodik, hogy az államvasutak kezelésében látha

Huszonkilenc volt miniszter a börtönben.

(A bolgár parasztpárt kegyetlenkedéséről és terrorjairól.)

Berkes Tivadar, a Berliner Tagblatt tudósítója több hetet töltött Bulgáriában. Utjáról figyelemreméltó levélben számol be.

A Radoszlavov-kabinetnek 11 tagja három esztendő óta szenved a szófiál börtönben és várja „hadbűnösökként” való elítélését. A miniszterek pöre már egy év óta tart. Tonceev volt pénzügyminiszter, aki szintén a vádlottak padján ül, hosszú védőbeszédet mondott. Ez a beszéd egy teljes hónapig tartott. Ítélehozzátalra egyelőre még nincs kilátás, de a letartóztatott miniszterek száma most hirtelen megszapordott, ugyannyira, hogy most már 29 volt miniszter ül a fogházban. Ezeknek az újabb letartóztatásoknak a híre már bejárta a világsajtót. Mindamellett az előzményei annyira érdekesek voltak, hogy érdemes velük bővebben foglalkozni.

Bulgáriában tudvalevően most paraszuralom és paraszt kormány van, amelynek feje a széles vállú, hatalmas termetű Stambulinszky. Ez a kormány rövid időn

belül olyan tevékenységet fejtett ki, hogy az összes más pártok szembeszálltak vele és hogy a paraszuralom ellen való harcuk sikeresebb lehessen, szövetkeztek egymással, megalakították a polgári blokkot, amelyhez még a mérsékelt szocialisták is csatlakoztak. Az ellenzék egységes tömörülése csakhamar éreztette hatását. A parasztpárt alatt megintott a talaj s minthogy belülről is vízály marta, válságról kezdtek beszélni.

A polgári blokk most összel szándékozott megindítani a végső harcot a parasztpárt — a „síroki” ellen. Három nagygyűlést akartak rendezni, amelynek volt miniszterek és pártvezérek lettek volna a szónokai. Tirnovóban, az ősi koronázóvárosban kellett volna az első gyűlést megtartani. A kormányon levő parasztpártot mérhetetlenül idegesítette a polgári pártok sikere és ennek elensúlyozásaképpen ő is gyűlést hirdetett ugyanarra a napra Tirnovóban. Amint a táviratok már jelentették, a két párt ugyanazon a vonaton indult el Szófiából. Ehhez a vonathoz volt csatolva dr. Daskalov Raikó belügyminiszter különkocsija is.

Mután a vonat elhagyta a fő-

városet, a közbeeső állomásokon a parasztpárt felfegyverkezett hűvel szállottak fel rája. Amikor pedig Dolni Dolnik állomásra ért, itt, ahogy a polgári blokk sajtója állítja, „felfegyverkezett horda” várta a vonatot. Ez a horda, így szól a híradás, csupa professzionátus csirkefogóból állott, mind egyiknek terhelte valami a lelkét és csak azért jártak szabadon, mert a kormány amnesztiát adott nekik.

Mielőtt az igazi hádd-el-hádd elkezdődött volna, a rendőrség emberei végigjárták a vonatot és fegyverek után kutattak. Minthogy Bulgáriában a közbiztonsági viszonyok mostanában nem a legjobbak, sokan viselnek fegyvert. A rendőrség mindezeket a fegyvereket elszedte, kivéve azokat, akik a kormánypárthoz tartoztak. A játék tehát eleve egyenlőtlen volt. A rendőrség embereinek elvonulása után a kormánypárt hűvei berontottak a hálókosiba, ahol Malinov, Todorov, Magvarov, Danilov, Tanev és más miniszterek aludtak. Ezeket a mitsem sejtő embereket kihúzták az ágyaikból és irtózatosan elverték őket. Ugyanigy jártak az ellenzék többi hűvei is. A vonat megállása után a szerencsétlen embereket

kvitték a szabadba s ott folytatták rajtuk kegyetlenkedéseiket.

— Vádjátok le a szakállukat!

— adta ki valaki a jelszót.
Erre a volt miniszterek szakadt levájták, arcukba köntek és botokkal tovább ütlegelték. A borzalmas csatának már több halottja volt. Többen azt mondták, lövésük fel a belügyminisztert, hogy vessen véget ennek az istentelenségnek. De a belügyminiszter ugy látszik mélyen aludt, nem lehetett felébreszteni. Csak reggel négy órakor nyitotta ki a szemét.

— Kimentem a tömeghez — beszélte el önmaga később ezt a szereplését — és hatalmas beszédben igyekeztem lecsillapítani. De a nép rendkívül izgatott volt s csak akkor nyugodott meg kissé, amikor megesküdtem, hogy az összes volt bolgár minisztereket az állambíró elé állítjuk.

Daskalov belügyminiszter az ígéretének végrehajtásához nyomban hozzá is fogtak. Az összes ottlevő volt minisztereket nyomában letartóztatták, Tirnovóba szállították, a kaszárnyába csukták és jól elpáholták őket. Csak ezután tartották meg a kormánypártiak a gyűlést. Burov volt miniszternek szintén érdekes kalandja volt. Ez az államférfi 3000 bi-

tó nehézségek mellett Arad kereskedelme elveszítene azt a csekély „Hinterlandját” is, amely még megmaradt régi nagy körzetéből, ha a Körös-völgy vasuti forgalmában zavarok állának be az érdekekkel és viszonyokkal ismerős régi kezelés felretétele esetén. Arad élelmezése, faellátása és a megye belső ipartelepével való kereskedelmi összeköttetések mind kétségesek válnak a mivel sem indokolt új rendelkezés folytán.

A Kereskedők Köre már el is készítette és el is küldötte az illetékes miniszteriumokhoz feliratát. A kereskedőknek megvan minden reményük arra, hogy feliratuknak, mint a közgazdasági élet legközvetlenebb megnyilatkozásának sikere is lesz. Az Acsev. ma szinte mintaszerűnek mondható ügykezelése és az a sok gondosság, anellyel a vasut igazgatósága ezernyi akadály dacára is úgy a személy, mint a teherforgalmat kifogástalanul látja el, a megye társadalmának és minden hatóságának csak az elismerését várta ki. Remélhető, hogy úgy az Aradi Közlöny, mint Arad és a megye társadalmának állásfoglalása eredménnyel fog járni és ezt az Arad szívéhez nőtt intézményt az állam nem fogja a város tól és a megyétől elvenni.

— Az állami nyugdíjasok a pénzügyminiszternél. Bucuresti. Az állami nyugdíjasok szövetsége küldötté gileg tisztelgett Bratanu Vintila pénzügyminiszternél és kérték a drágasági és családi pótlék azonnali kiutalását. (Rador.)

vének kíséretében igyekezett más uton Tivornóba. A „fellegyverkezett horda” ezt a csapatot törbe-csálta, össze-vissza verte és kirabolta. A kormány rendelt ugyan katonaságot Tirnovóba, de mint-hogy a katonák között azt a hírt terjesztették, hogy a polgári blokk Boris királyt akarja detronizálni, nem igen buzdítottak a megvédésükben. A tirnovói események nyomán a parasztkormány rendeletet bocsátott ki, amelynek értelmében a volt kormányok tagjai letartóztatandók.

— Letartóztatandók — Így szólt a rendelet a volt Gesov-kabinet tagjai, mert 1921-ben az első balkán háborút előidézték. Letartóztatandók a volt Danev-kabinet tagjai, mert 1913-ban a második balkán háborút előidézték és végül letartóztatandók a volt Marinov-kormány tagjai, mert 1918-ban nem kötöttek nyomban különbékét.

Összesen 18 volt minisztert tartóztatottak le. A bolgár közvéleményben természetesen ezek a letartóztatások nagy kavargást idéztek elő. Az elkeseredés annál nagyobb, mert a parasztkormánynak ez az intézkedése is „forradalmi ténykedés”, nem pedig törvényeken alapuló eljárás. A parasztkormány most törvényjavaslatot készített, amelynek értelmében három millió pénzbüntetéssel, életfogytiglani fegyházzal, vagy halállal büntetendő mindenki, aki a parasztkormány ellen valamit cselekszik.

Kun Bélák meglopták a szovjetet.

(Kegyeztettek a volt magyar népbiztosok. — Rudnyánszky Endre Spanyolországban.)

BÉCS. Az Allgemeine Handelsblad érdekes leleplezéseket közöl Kun Bélának és néhány társának nagyarányú pénzmanipulációiról, amelyek őt immár Lenin és a szovjet-kormány többi tagjai előtt is diszkreditáltak. A cikk a következőket írja:

Kun Béla, a kedvelt.

Budapesten néhány héttel ezelőtt a rendőrség titkos bolsevista szervezkedésről rántotta le a leplet, amelynek saját nyomdaja volt és amely a munkások között élénk propagandát űzött. Vajjon hová vezethetnek ennek az összeesküvésnek a szálai? Erre a kérdésre könnyű megtalálni a választ. Moszkva még mindig nem adta fel azt a tervét, hogy Európát és Amerikát a bolsevista eszmékkel boldogítsa. A magyarországi proletárdiktatura volt vezetői, akik ma Moszkvában a szerb követség volt palotájában székelnék, elég agyafurta az egyszerű oroszokkal elhitetni azt, hogy Magyarországon ma is sok hívük van és ott ismét feltámaszthatják a proletáriátus diktatúráját. Kun Béla nevének nemcsak Moszkvában, hanem egész Oroszországban a legutóbbi időig jó csengése volt és nemrég még legbensőbb bizalmasa volt a szovjet hatalmas urainak és elsőrangú tekintélynek ismerték el főleg középeurópai kérdésekben.

Ez a magyarázata annak, hogy Kun Béla az utóbbi időben néhány rendkívül fontos megbízást kapott, amelyek eddig mindig sikerrel jártak. Időközben azonban pénzügyi nehézségek támadtak. Rájöttek arra, hogy pénzkezelése nem mindig teljesen kifogástalan és német bankokban nagy betétjel voltak, sőt arról suttogtak, hogy több százmillió márkája van Németországban. Azt is beszélték róla, hogy vesebajt állapítottak meg magán hogy Oroszországból elküldhessék.

Kun Béla a tavalyi németországi bolsevista-mozgalomban nagy szerepet játszott. Ő és Pogány József irányították egy berlini szállodából azt a politikai mozgalmat, amely sok száz ember életébe került. Azóta Moszkvában vigyáznak arra, hogy Kun Béla ne mehessen több európai „üdülőutakra” és inkább az Uralba küldik, ahol legutóbb is két hónapon keresztül fejtett ki eredményes tevékenységet és ahová most végleg kormányzóknak neveztek ki.

Rudnyánszky Endre milliói.

Hogy honnan vette Kun Béla azt a pénzt, amelyet német bankokban helyezett biztonságba, azt is kiderítette az orosz titkosrendőrség. Amikor Oroszországban a bolsevista forradalom kitört, a pétervári polgárság egy része pénzt és ékszereit az osztrák-magyar konzulátuson rejtette el. Az itt elrejtett értékek sok száz millió aranyrubelt tettek ki. Amikor Rudnyánszky Endre Kun Bélával együtt Pétervárra jött, első cselekedetük az volt, hogy a konzulátus palotájában levő kincseket lefoglalták és zsákmányukat Németországba vitték. Azóta

Kun Béla és Rudnyánszky benső barátok voltak és a legutóbbi hónapokig Moszkvában is elválaszthatatlanok voltak egymástól. Bár Rudnyánszkyval szemben meglehetősen bizalmatlan volt a hangulat, Kun Béla mindig fedezte barátját.

Néhány hónappal ezelőtt Kun Bélát súlyos csapás érte. Rudnyánszky kijelentette az orosz szovjet vezetői előtt, hogy a magyarországi akció kezdetének elérkezett az ideje. Ebből a célból kövér pénztárcával Bécsbe és Budapestre indult. Budapestet természetesen elkerülte és meglegedett azzal, hogy néhány pénzszavarnban levő, hiszékeny, tapasztalatlan kommunista érzelmi fiatalembert vérmes ígérekkel rávegyen arra a vállalkozásra, amelyet a budapesti rendőrség a minap derített ki. Rudnyánszky a kommunista mozgalom további sorsa iránt egyáltalában nem érdeklődött, hanem a Kun Bélával közös depóból egy nagyobb összeget — állítólag 200 millió márkát és több száz karát briliánt és drágaköveket kiszedve, Európán keresztül Svájcba, majd Spanyolországba utazott és onnan levelet írt Moszkvába, hogy megunt a forradalmi munkát és vissza akar vonulni a magánéletbe. Ez a hír Kun Bélát éppen olyan fájdalmasan érintette, mint a moszkvai szovjet vezetőit. Kun Bélát kiküldték az Uralba, ahol kormányzóvá állást kapott a többi magyarok is a Kremben kegyvesztettek lettek, köztük Pogány József is. Pogány József kieszközölte azt, hogy Amerikába mehessen, ahol a bevándorolt munkásokat akarja forradalmosítani.

Románia külpolitikája.

Nem küld képviselőt Moszkvába.

BUCURESTI. A kamara külügyi bizottságának mai ülésén Duca külügyminiszter expozét tartott, amelyben a külpolitikai helyzetet ismertette. Magyarországra kerülő a sor, rámutatott mindenek előtt Szilágyi Lajosnak a magyar nemzetgyűlésen elhangzott beszédére, amelyet a koronázással kapcsolatosan, mint interpellációt mondott el. A román kormány megkereste a jugoszláv és cseh kormányokat, hogy az egységes magatartásra nézve megállapodásra juthassanak. Reméli a külügyminiszter, hogy a két állam egységes magatartása és Romániával való egyetértése megfelelő elégtételt fog biztosítani Romániának.

Ami Oroszországot illeti, itt jelentős változás történt, amennyiben Oroszország felvette a vasuti kapcsolatot az antanttal. A mi a leszerelési konferenciát illeti, erre nézve kijelentette a külügyminiszter, hogy Oroszország még mindig nem tud választ adni a Dnyeszter melletti orosz-román határ végleges megállapítására nézve. S amíg Románia erre nézve választ nem kap, addig nincs abban a helyzetben, hogy elküldje megbízottait Moszkvába. Románia érdekeinek védel-

mét ezen a konferencián Lengyelországra bizza. A keleti kérdésre térve át hangsúlyozta Duca külügyminiszter, hogy ezen a téren igen szépen haladnak előre az események. A legszebb kilátások vannak a teljes megegyezésre. A keleti kérdésben egyébként Romániának egyenlő szerep jut a nagyhatalmakkal. (Rador.)

Hogy áll a leu?

Október 25-én fizettek 100 leiért:
Párisban 9.10 frankot
Zürichben 3.60 frankot.
Budapesten 1600 koronát
Newyorkban 62½ centet
Berlinben 2850 márkát
Bécsben 49000 koronát

Üzleti élet Berlinben

a 4000 márkás dollár idején

BERLIN. A drágulás az utóbbi napokban lényegesen emelkedett, bár a piac itt lassabban reagál a zürichi kurzusra. A megélhetés azonban nap-nap után nehezebb lesz és a fixfizetésűek társadalmában méltán nő az elégtelenség, sőt elkeseredés a létfenntartás nehéz gondolai miatt. A való helyzet felismerésével mindenki a kereskedőre tolja a növekedő drágaság ódiáját. Hogy ez a vád mennyire nem jogosult, arra ékes bizonyíték egy berlini divatru gyári vállalat szállítási feltételei kereskedő vevőivel szemben. A gyáros csak akkor fogad el bármilyen rendelést, ha a kereskedő a körülbelül megállapítható ár 25 százalékát előre lefizesi, tekintet nélkül arra, hogy a cég az árut szállítani tudja-e vagy sem. A rendelések átvételénél kikötik, hogy üzemi zavarok, üzemszűkület, nyersanyag- vagy munkahiány részben vagy egészben felmenti a céget a szállítási teljesítése alól, akár a cég hibájából, akár hibáján kívül jött létre a szállítás megtagadását előidéző körülmény. Ezzel a passzussal a cég eleve felmenti magát minden kötelezettség teljesítése alól, szóval tehet azt, amit akar. Másfelől azonban a kereskedőt a legcsekélyebb mulasztásért valóságos büntetésekkel sújtja a szállító cég. A feltételek közt szerepel az a pont is, hogy az esedékes részlet elmulasztásáért a cég követelheti a szállítandó áruk egész ellenértékének rögtöni kifizetését. A legsúlyosabb azonban az a kikötés, amely a rendelt árutól eltérő minőséget, szint, szélességet, nagyságot és kivittelt a cég számára tartja fenn. A kereskedő tehát rendelhet zsebkendőt és szó nélkül tudomásul kell vennie, ha selyem alsónadrágot kap helyette. Megtörténhet az is, hogy száritott halat rendel valaki és nem emelhet kifogást az ellen, ha a szállítás napján heringes hordók gurulnak a raktárába.

Az egys cégek mögött nem maradnak el a szakmai érdekképviseletek sem. Így például a cipőgyárosok szövetsége körlevelet intézett tagjaihoz, amelyben azokat a kereskedőket, akik áruikat nem az utánpótlási áron adják el, vagyis akik nem a mindenkori dollárkursus alapján kalkulálnak, általános bojkottal fenyegeti. Ezt a határozatot azzal indokolja a körlevél, hogy csak az nevezheti magát reális kereskedőnek, aki ügyel arra, hogy eladásai következtében üzleti vagyona össze ne zsugorodjék.

Még egy terv a Neuman-ház felépítésére

(Fenyves Károly aradi műépítész nyilatkozata.)

Az *Aradi Közlöny* legutóbb, a mikor a beomlott és leégett Neuman-ház felépítésére elkészült első tervezetet ismertette, megemlítette azt is, hogy Szömörkényi Résző aradi műépítész, az első terv készítőjén kívül még Szántay Lajos és Fenyves Károly aradi, továbbá Kovács Frigyes budapesti műépítész is megbízást kaptak a Neuman-családtól tervek készítésére. Fenyves Károly elkészült a tervekkel, amelyeket ma nyújtott át a tegnap Aradra érkezett báró Neuman Károlynak. Fenyves Károly műépítész az elkészített tervekről a következőket mondotta az *Aradi Közlöny* munkatársának:

— A keresztülvihető megoldások megválogatásánál nagyon kellett ügyelnem arra, hogy az adott helyzetnél felterjedt szempontokkal és mellékkörülményekkel a papirra rögzítendő ideámat összhangba hozzam. Miután az építők részéről különösebb megköveteléseim nem voltak, a mai gazdasági és építési viszonyok, a lakástörvények és az abnormális bérjévedelmességek között a célszerű és mindenkit kielégítő megoldást kellett keresnem és megtalálnom. A feladat tervezői része oly szép és sokoldalú volt, hogy hosszú idő óta nem volt alkalmam ily nagy ambícióval nekifogni munkának. Voltak ideáim, amelyek talán grandiózusabbak, a szennyezettebbek voltak, de ezeket a már említett viszonyok miatt mellőzni voltam kénytelen. Az építési programot két főcsoportra osztottam. Az egyik a régi épület felhasználása, a másik pedig új épületek emelése. Mindegyik csoportban három-három alternatívát készítettem. Az első csoport első alternatívája a régi épület renoválásával egy új saroképület emelése. A második alternatíva az összes üzlethelyiségek és lakások alapos modernizálása és a beomlott sarok felépítése. A harmadik megoldás szerint a régi épület udvarát a főútvonalra hoztam ki, a főúton széles oszlopsoros bejáró csatlakozik az udvar oszlopsoraihoz, miáltal az udvar bazárszerű jellegét nyerje.

— Új épületek emelése csak a Pannónia telkének bevonásával és utcanyitásokkal vihető keresztül. Az utcanyitások kérdése magától adódik. Általánosságban úgy oldottam meg ezt a kérdést, hogy a nyitott utcák ne torkoljanak egy más utcába, hanem egy körül beépített térrel befejezett kelet adjanak. Ezek szerint a főútról kissé ferde irányban és a Tabajdy-utcaról az előbbire körülbelül merőlegesen egy-egy széles utcát hasítottam ki. A két utca torkolatánál egy teret képeztem ki. Amikor még megemlítem, hogy a keletkező három telekre három alternatívában és többféle kombinációban

részint modern bérházakat, részint modern szállodát terveztem, azt hiszem, hogy az egész kérdést nagyjából kimerítettem. A bérházakat a legmodernebb elrendezésben nagyobb és igen sok kisebb lakással, nagy utcai üzlethelyiségekkel és elsőemeleti irodahelyiségekkel kontempláltam. A szállodát két alternatívában 70—110, fürdőszobás vendégszobával, télikerttel, kávéházzal és szuterén korcsmával és egy nagy báli illetve koncertte-

Károly exkirály és tanácsadói.

(Rakovszky István cáfol. — Nem ismerte a volt uralkodót.)

BUDAPEST. Politikai körökben nagy érdeklődéssel tárgyalják a Károly exkirály második végren deléről, illetve funchali naplójáról szóló híreket. Ez az állítólagos politikai végrendelet — a közlések szerint — azt is tartalmazza, hogy a nagyantant tiltakozása csak akkor következett be, midőn Károly csapatait ellenállás fogadta és így tulajdonképpen belső politikai okok akadályozták meg az exkirályt a trón elfoglalásában. Ezzel szemben illetékes helyen rámutatnak arra a tényre, hogy az antant már abban a pillanatban fellépett, amint Károly másodsor is magyar földre ért s már akkor a leghatározottabban tiltakozott a restauráció ellen.

Nagy feltűnést keltenek azok a közlések is, hogy az állítólagos politikai végrendelet bizonyos nehez teléssel emlékezett volna meg arról, hogy néhány magyar tanácsadója idő előtt birta rá a királyt a visszatérésre. E közlést ugyanaz a forrás azzal egészíti ki, hogy ezek a megjegyzések valószínűleg Rakovszky Istvánra, Beniczky Ödönre és Windischgraetz hercegre vonatkoznak. Rakovszky István erről a következőket mondta:

— Ezek a közlemények — reám vonatkozó részükből — tisztára kóhalmányok, hogy mennyire tájékozatlan volt, aki leadta, elég világosan mutatja az is, hogy Windischgraetz herceget is felemlíti azok között, akikre a király — mint akik az időelőtt való visszatérésre rábeszéltek — neheztelt, már pedig Windischgraetz, aki az egész dologról nem tudott semmit, semmi felelősség nem terheli, akkortájt ő Párisban volt és viszatértekor, mint ismeretes, a csehek elfogták. Az egész közlemény a szomorú budaörsi események évfordulója alkalmából készült, hogy a közvéleményben azt a hiedelmet keltse, hogy őfelsége nem neheztelt azokra, akik meghíusították trónjának elfoglalását. Én abban a helyzetben lennék, hogy e tendenciózus és sugalmazott híreket tanukkal és okmányokkal megcáfoljam, ezt azonban nem teszem ama határtalan tiszteletnél és ke-

remmel terveztem. Az egyes helyiségek és lakások iránt máris oly nagy a kereslet, hogy igen sokan fordultak hozzám ezek előzetes lefoglalására. Miután erre nézve megbízatásom nem volt, nem is állhattam rendelkezésükre. Az épület homlokzatának kiépítésénél kerültem az impozáns hatásokat és inkább az utca kiképzése intím jellegének megfelelően egyszerűbb és disztigvált megoldást kerestem. Az építési költségek pontosabb előszámításokat igényelnek s így ezek adatait csak az előszámítások után tudom megadni.

gyeletnél fogva, amellyel a boldogult királyom iránt viseltetem és viseltetni fogok. Arra a körülményre azonban — annak bizonyítékául hogy mennyire valószínű a reám vonatkozó állítások — rámutathatok, hogy amikor őfelsége meghalt, Zita királyné őfelségének parancsára a hivatalos értesítés hoztam intézetet s ez a távirat akkor alapokban meg is jelent. Engem őfelsége akkor, mikor hatalmon volt, nem is ismert, nem is volt alkalmam előtte tisztelni, összeköttetésem attól a pillanattól kezdődik, amikor számkivetésbe ment, amikor szerencsétlen volt. Ugy látszik, nem tudják nekem megbocsátani, hogy balsorsában is kitartottam királyom mellett.

BUDAPEST. Gróf Apponyi Albert egy hírlapíró előtt ezeket mondotta:

— Személyes szempontból nem tarthatom valószínűnek a végrendeletet, politikai szempontból pedig nem látok benne szenzációt, mert nem áll ellentétben a nemzeti királyi öntudattal, aminek ápolását utolsó napjaiban az özvegy királynénak és az ifjú királynak lelkére kötötte. Szomorú, hogy vannak tényezők, amelyek a nemzeti orientálódást a hatalmától megfosztott királynál nem méltatják figyelemre.

Gróf Andrássy Gyula szintén kétségbevonja a végrendelet eredetiségét és azt gyatra kóhalmánynak tartja, amely inkább Bécsben, mint Budapesten készült. Abszurdum, hogy a király Rakovszkyról és Windischgraetről úgy nyilatkozott volna. Diszkreditálni akarják őket azok, akiknek Rakovszky mostani szereplése nem rokonszenves.

— Egy végrendeletéről tudok, mondotta Andrássy. Arról, amelyet a királyi családnak én kézbesítettem. Ez politikai nyilatkozatot nem tartalmaz, csupán azt az egy tanácsot, hogy a királyné mindig alkalmazkodjék a magyar alkotmányhoz. Tudomásom szerint a király vezetett naplót, de ebben személyes tárgyú megjegyzések nincsenek.

Zárdaszentelés Aradon.

(Dr. Glattfelder püspök az ünnepélyen.)

Ma délelőtt fényes ünnepség keretében szentelték fel az aradi katolikus hitközség által felállított zárdá új épületét. A felszentelést Glattfelder Gyula dr. megyéspüspök végezte. Az ünnepség a templomban vette kezdetét, ahol a püspök pontifikált, majd kíséretével az iskolanövédek zárdájába vonult. A növendékek az új intézet hatalmas lépcsőházában sorfalat állottak, míg a püspök végigjárta és beszentelte az egyes termeket. Felszentelés után a tornateremben ünnepély volt, amelyen az intézeti növendékek énekszámokkal és szavalatokkal üdvözölték a püspököt. Dr. Lakatos Ottó minorita házfőnök-plébános lendülettel beszédet mondott, amelyben visszanillantott az intézet megalapításának történetére és fejtegette a vallási nevelés fontosságát. Dr. Glattfelder Gyula hatásos beszédet mondott a növendékeknek és a szülőknek az intézettel szemben fennálló kötelességéről és köszönetet mondott a növendékeknek az intézet befejezése után a megyéspüspök ma délután visszautazott Timisoarara (Temesvárra). A növendékek énekkarát D'Andrée Károly minorita áldozó pap precízen dirigálta. Az ünnepségen résztvettek még a püspökön kívül, az iskolanövendékek tartományi főnöknője Temesvárról, Pacha Ágoston kanonok, Lakatos Ottó dr. házfőnök-plébános, Olajos József pécsai plébános, Mayer János ujaradi esperes és még számos előkelő vendég.

Az aradi törvényszék vitanapja

(Értekezlet az amnesztia-rendelet végrehajtása ügyében.)

Az *Aradi Közlöny* foglalkozott már azzal, hogy az amnesztia-rendeletet, amelyet a koronázás alkalmából bocsájtottak ki, milyen formában érvényesítették Aradon az igazságügyi faktorok. Megirtuk akkor, hogy az aradi ügyészségi fogházból az amnesztia-rendelet intézkedése alapján elbocsájtottak olyan főtörvénnyel kiképzett büntetésük lévén bűnük könnyebb természetű, és nem haladta meg a hat hónapi időtartamot. Az amnesztia-rendeletnek azonban szélesebbkörű intézkedései is vannak azokra a hűnösökre nézve, akiknek büntetése ezen a terminuson túlterjed. Az egyes meghatározások nem merítik ki teljesen pontosan azokat az eseteket, amelyekre az amnesztia kiterjed. Bizonyos detailkérdésekben lehetnek nézeteltérések és ezek a kérdések az aradi törvényszék ítéleteivel kancsolatosan a rendelet végrehajtásánál nézeteltérésekre adhatnak okot.

Az aradi törvényszék bírái az aradi ügyészség tagjaival Meculescu Sándor főügyész elnöke alatt ma délelőtt megbeszélő értekezletre jöttek össze a törvényszék elnöki tanácstermében, hogy a rendelet végrehajtásának módjait részletesen megtárgyalják. A késő déli órákig, sőt a délutáni órákba is húzódott Arad igazságügyi faktorainak vitagyü-

lése. Az amnesztia-rendelet minden egyes félreértésre alkalmas pontját részletesen megtárgyalták és megállapodtak abban hogy kik az aradi törvényszékek olyan elíteltjei, akikre a rendelet kiterjeszkedik. A gyűlés eredményeképpen átirat megy azokhoz a fegyintézetekhez, ahol a kombinációba kerülő kegyelemre érdemes foglyok büntetésüket töltik ki.

Fascista-gyűlés — katonasággal

(Az olasz kormányalakítás nehézségei.)

RÓMA. Az olasz néppárt ma felhívást tett közzé, amelyben a rend szükségességét hangsúlyozza

NÁPOLY. A fascista kongresszus alkalmából 25 ezer főnyi katonaságot összpontosítottak a városban. A csapatok parancsnoka Diaz tábornok. Mussolini fascista vezér ezzel kapcsolatban kijelentette, hogy a fascisták nem keresik a viszálykodást a reguláris katonasággal. Kijelentette, még Mussolini, hogy a fascista párt az olasz lapok reményeit akarja megvalósítani, amennyiben a párt a kormányban nem akar résztvenni. Giolitti ezzel szemben kijelentette, hogy a fascistáknak megfelelő képviselőt kell biztosítani, de nem erőszak útján. A kongresszus főtitkára azt hangsúlyozta beszédében, hogy az erős kéz politikáját csak olyan kormány képes megvalósítani, amelyben a fascisták bírják a hatalmat. Parlamenti körökben azt hiszik, hogy Giolitti fogja megalkotni az új kormányt és pedig vagy a fascistákkal, vagy nélkülik.

RÓMA. A Kormányalakítási tárgyalásokat a nápolyi fascista kongresszus miatt szakították félbe. Különösen nagy jelentőséget tulajdonítanak D. Annunzio beszédének, amelyet a sebesültek gyűlésén fog mondani. A sebesültek kétezer zászlóval a kezükben fognak megjelenni a gyűlésen. Ugy hírlik, átmeneti kormány alakítását vették tervbe, amelybe az összes volt miniszterelnökök belépnének. Mussolini a fascista kongresszuson mondott beszédében kijelentette, hogy a fascisták öt tárcát követelnek a kormánytól. Beszéde végén Angliát támadta és azt követelte, hogy a Földközi tengert a tenger partján lakó népeknek adják.

MILANO. A politikai válság Giolitti keddi beszédének hatása alatt áll. Biztosra veszik, hogy Giolitti visszatér a kormány élére. Valószínűleg koncentrációs kormányt alakít, amelyben a fascisták három tárcát kapnának.

— A szerb király a kumanovói csata évfordulóján. Belgrád. Sándor király Mária királynéval, a kormány valamennyi tagjával, sok képviselővel és az ország minden részéből való küldöttségekkel, ugyszintén a belgrádi diplomáciai képviselők tagjaival tegnap este tíz órakor Kumanovóba utazott, a kumanovói csata évfordulójának ünnepére. Ma lesz ugyanis tíz éve annak, hogy Kumanovónál a szerb hadsereg visszaverte a török hadsereg koncentrált támadását és ez a győzelem döntötte el a Balkán-háborút

Kivándorlási láz Aradon.

— Működnek a kivándorlási ügynökök. Brazília, az ígért földje. —

Általános feltűnést keltett Aradon és a megyében az *Aradi Közlönynek* az a cikke, amely a múlt héten aradmegyei családoknak amerikai kivándorlásával foglalkozott. Megírtuk, hogy az aradmegyei községeket kivándorlási ügynökök árasztják el és családokat bírnak rá arra, hogy itthagyják ősi lakhelyüket és Amerikába vándoroljanak. Ez az akció megdöbbentő eredménnyel járt, mert a környékbeli falvakból százával vándorolnak ki Amerikába. Csak Ujszentannáról 120 család kért utlevelet Amerikába. Az utóbbi időben az aradi rendőrség utlevélosztályát is elhalmozták amerikai utlevélkérvényekkel. Ennek alapján arra következtetünk, hogy Aradon is felütötte a fejét a kivándorlási láz. Kutatásai alapján szenzációs adatok birtokába jutott az *Aradi Közlöny* munkatársa.

Megtudta azt, hogy az aradmegyei kivándorló akciót egy *Herberger Gyula* nevű dévai ember vezeti, aki a brazíliai magyar konzul, dr. *Füllinger Miklós* nevében röpiratokkal árasztotta el Aradot és az aradmegyei községeket, amelyekben felszólította a földműveseket, iparosokat és jobb megélhetés után kívánczó családokat, hogy hagyják ott otthonukat és vándoroljanak ki Braziliába. Az írógépelet röpiratban elmondja Herberger Gyula, hogy kizárólag a magyar nemzetiségű polgárok között indította meg a kormány támogatásával a kivándorlási akciót, mert a kormány a román nemzetiségű polgároknak nem engedélyezi a kivándorlást. A röpirat olyan fényes és biztató ígéretek tartalmaz, hogy akik kezükbe kapják, gondolkodás nélkül sietnek, hogy megindítsák az eljárást az amerikai utlevél megszerzésére. A röpirat elmondja, hogy a kivándorlók teljesen ingyen utazhatnak Braziliába, csak az esetleges kiadásokra kell ezer lejt Déván lefizetni. Braziliában 1923. év végével teljesen befejeződik egy nagyszabású kávétermelő kolónia létesítése, amely kolóniában a kivándorló magyarokat fogják elhelyezni, azonban a Braziliában létesítendő kolónia vezetősége azonnal intézkedik, hogy a kivándorló családok az ottani földbirtokokon, mint napszámos munkások a kolónia megalakításáig el legyenek helyezve. A röpirat szerint minden kivándorolt család negyvenhét brazíliai hold földet kap és négy szobás magánházat az összes mellék helyiségekkel. A negyvenhét hold földnek és a háznak értékét tizenöt esztendő alatt kell részletekben a kolónia vezetőségének kifizetni. Addig is, amíg a kolónia megalakul, a kivándorlókat az ottani kávéültvényeken helyezik el, ami — amint a röpirat mondja — olyan csekély munkát igényel, hogy mel-

lette a rendelkezésükre bocsájtott negyvenhét hold földet saját hasznukra kényelmesen megművelhetik. Azt állítja ez az irat, hogy minden kezdő munkás évente két ezer kávéfát vehet gondozás alá és ilyen módon négyszáz millreist kereshetnek évente (egy millreist 40—50 lei.) A kivándorlókat ingyen látják el a hajón élelemmel is. Csak a szárazföldi utazásra kell gondoskodniok élelmiszerekről. — Európából egyenesen San Paoloba mennek, ahol a kolónia létesül. Az irat előírja, hogy tizenötötől negyven éves emberek jelentkezhetnek kivándorlásra.

A kivándorlási akció olyan fényes eredménnyel járt, hogy a több száz főből álló első transzportot november ötödikén indítják el Piskiről, a második transzport, amelyben aradi és aradmegyei kivándorlók lesznek, november tizenkencedikén vagy huszadikán indul el Aradról. Azonkívül a kivándorlók számához mérten Aradról lehetőleg minden tizennegyedik napon indul el egy transzport Braziliába. Érdekes, hogy a röpiratot nem posta útján küldözgették szét, hanem valaki azokat Aradra hozta és itt szét-osztogatta a külvárosi lakosság között. A kivándorlási láz hamarosan elterjedt Aradon. Ma már igen sokan beszélnek Dél-amerikáról és kíváncznak Braziliába: az ígért földjére. A röpiratokat behozzák a városba és valósággal szervezik a kivándorló társaságot azok, akik végkép elhatározták, hogy elmennek Braziliába. Állami hivatalnokok, kereskedők és magánhivatalnokok között is terjesztik az akciót, akik közül már többen kértek utlevelet, hogy Braziliába utazhassanak.

Ki kaphat utlevelet?

(Hivatalos nyilatkozat.)

A Clujon (Kolozsvárott) megjelenő Román Lloyd részletesen számol be azokról a nehézségekről, amelyek az utlevelek kiadása körül fölmerülnek és különösen azon panaszkodik, hogy az állam polgárság megállapításánál kétféle mértékkel mérnek. Erre vonatkozóan a lap kérdést intézett az igazságügyi reszorthoz, hogy meg tudja a mértékadó hivatalos álláspontot. Itt a következő fölvilágosítást kapta:

— Ha valaki, aki 1913. óta Erdélyben lakik, utlevelet kér és felszólítást kap állampolgársága kimutatására, teljesen elegendő, ha az illető kimutatja, hogy 1913. óta itt lakik. Mert a Románia és a barátságos nagyhatalmak közti megállapodás értelmében mindenki, aki a békeszerződés életbe lépésekor (1921. június 26.) állandóan Erdélyben lakott mint magyar állampolgár, automaticé román állampolgárrá lett. Kivételt csak az

képez, ha valaki már előzőleg önként távozott vagy repatriáltatta magát, illetve magyar utlevelet állított ki magának és ezzel lemondott a román állampolgárságról. Ha a hatóság megtagadja valakinek az utlevél kiadását, az ellen fellebbezés adható be. Az is kérhető, hogy az igazságügyminiszterium (cluji igazgatóság) az 1912-iki 101 paragrafus LIV. törvényekkel értelmében igazolja, hogy a kérdéses törvény még érvényes. Végül a kérvényező attól a községtől, amelyben 1913. óta lakik, illetőségi bizonyítványt kérhet, ha ott legalább 4 évig községi adót fizetett. Ezen illetőségi bizonyítvány alapján az utlevél mindenestre kiállíthatók. Egyébként rövidesen rendelet jelenik meg, amely ezt a kérdést félremagyarázhatatlannul szabályozni fogja.

Az új angol kormány.

(Franciaországnak le kell mondania reményeiről.)

LONDON. A Reuter távirati iroda jelenti, hogy tegnap megalkult az új kormány. A kormány főbb tagjai a következők: miniszterelnök: *Bonar Law*, lord kancellár viscount *Cave*, lord elnök és a felsőház leaderje lord *Salisbury*, kincstári kancellár sir *Baldwin*, belügyminiszter *Bridge-mann*, külügyminiszter lord *Curzon*, gyarmatügyi miniszter a devonslúrei herceg, indiai államtitkár viscount *Peel*, hadügyminiszter lord *Derby*, tengerészeti miniszter *Amery*, kereskedelemügyi miniszter sir *Lloyd Gerame*, egészségügyi miniszter sir *Griffith Boscaven*, földművelésügyi és halászat miniszter sir *Standers*, skóciai államtitkár viscount *Novae*, főállamügyész *Douglas Hogge*, skóciai államügyész *Watson*, Több tárca még betöltetlen, az államtitkárokat pedig csak később nevezik ki.

PÁRIS. Lord *Derby* a *Matin* tudósítója előtt nyilatkozott Angliának Németországhoz való viszonyáról. Hangsúlyozta, hogy Franciaországnak egyes reményeiről le kell mondania. A jövőtétel megoldásának oly módon kell megtörténnie, hogy azzal Németországot hálára kötelezzék. Anglia és Franciaország viszonyáról azt mondotta, hogy végre már meg kell érteniök egymást és fel kell hagyniok az egymás elleni gyanúsítással és panasszal.

LONDON. Félhivatalos értesülés szerint a parlament felosztása október huszonhatodikán fog megtörténni, míg a választásokat november tizenötödikére, a jelölések megejtését november negyedikére tűzik ki.

LONDON. Az unionisták tegnapi ülésén *Bonar Law* nagy beszédet mondott. Hangsúlyozta, hogy tévedtek azok, akik azt hirdették, hogy a koalíciónak egy bekövetkező munkáskormány veszélye miatt kell fennmaradnia mert éppen az ő utjuk vezetett a munkáskormányhoz. Angliának konzervatívizmusa és ebből kifolyólag nyugalomra van szüksége, hogy úgy a belföldi, mint a külföldi kötelezettségeitől megszabaduljon. Kijelentette, hogy attól

tart, hogy a miniszterelnökség hivatalának terheit nem sokáig viselhetné, ha azokat magára vállalná.

LONDON. A munkáspárt manifesztumot bocsájt ki, amelyben visszautasítja a bolsevizmus vádját és felállítja a vasut és a bányák államosításának programját.

HIREK

Az osztályozott husok.

(Miről ismerhető fel a hus?)

Az Aradi Közlöny megírta, hogy dr. Robu János főpolgármester maximalta a husárakat. A maximalás többféle osztályba sorozta a husokat és osztályok szerint vannak megállapítva az árak is. Azok a háziasszonyok, akik nincsenek tájékozva a husminőségekről, esetleg ki lehetnek téve annak, hogy rosszabb minőségű húst kapnak drágább áron. Érdemesnek tartottuk kérdést intézni egy aradi szakértőhöz, hogy miképpen lehet megismerni a hus minőségét?

A szakértő a következőket mondta:

— Az elsőosztályú marhahús a szarvasmarha hátuljából van szeletelve. Ilyen a sárszelet, a rostélyos, a vesepecsenye és a fartó. A másodikosztályú marhahúshoz a szarvasmarha elejét használják fel a mészárosok. Ebbe az osztályba sorozandó a jöltáplált kövér szarvasmarha húsa, amelyet úgy lehet megismerni, hogy sokkal több hus és kevesebb csont van rajta, mint a harmadosztályú marhahúson, amely szintén a szarvasmarha elejéből van szeletelve. A növendékmarha elsőosztályú húsát a növendékmarha hátuljából vágják, a másodikosztályú pedig az elejéből. Az elsőosztályú ugyanugy, mint a marhahúsnál, a sárszelet, rostélyos és fartó. Az elsőosztályú borjúhús megismerhető arról, hogy egész világos színe van. Az osztályozás épügy történik, mint a szarvasmarhánál.

— Berthelot tábornok elutazott. Bucuresti. Berthelot tábornok ma délután elutazott Bucurestiből. A pályaudvaron a miniszterek, a tábornoki kar és a diplomáciai testület néhány tagja jelentek meg. A Diminatea ma reggeli számában Berthelot tábornok üdvözlését küldi a román fővárosnak és Romániának, amelyet immár második hazájának tekint. (Rador).

— A jóvátételi bizottság Berlinben. Páris. A jóvátételi bizottság elhatározta, hogy vasárnap az egész bizottság Berlinbe utazik, hogy ott a német kormányval tárgyaljon. A tárgyalások célja a német költségvetés egyensúlyozása és azoknak a rendszabályoknak a megtétele, amelyekkel a márkát akarják stabilizálni.

— A keleti konferencia. Páris. A külügyi hivatal ma jegyzéket kapott az olasz kormánytól, amelyben azt kéri, hogy a keleti békekonferencia tárgyalásait mielőbb kezdjék meg. A konferencia elnökeül egy svájci diplomatát ajánl az olasz kormány.

— Meglopott aradi kereskedő. Stern Pál Str. Metianu (Forray-utcai) kereskedő ma feljelentést tett a rendőrségen, hogy 2000 lei értékű teherneműit ellopták tőle. A rendőrség megindította a nyomozást.

Aradi szabadkőműves a román páholyokról

Nincs román tagja az aradi páholyoknak. — Együttműködése a bucaresti páhollyal.

Az Aradi Közlöny mai száma egy Szendrey Mihállyal folytatott interjú kapcsán részletesen megemlékezett arról, hogy a romániai szabadkőműves páholyok sorában az erdélyi páholyok is meg fogják kezdeni működésüket. A belügyminiszter máris engedélyt adott a kolozsvári, nagyszabenyi és brassói páholyok működésére és kilátás van arra, hogy az aradi páholy is megnyílik novemberre, még pedig amerikai védnökség alatt. Az erdélyi szabadkőművesesség életének újravirágzása tárgyában megindított ankétünk során ma beszélgetést folytattunk Reinhardt Gyulával, az aradi szabadkőművespáholy régi és tevékeny tagjával, a ki a következőket mondta:

— Amennyiben a kolozsvári Kongresszus tényleg elhatározná, hogy a mi páholyunk is felveheti a működést és e működés ellen sem a helyi hatóságoknak, sem pedig az illetékes miniszteriumnak nem lesz kifogása, bizony megfoghatok számban áll sorompóba az egykor tekintélyes tagot számláló aradi páholy. Egészben véve hatvanhetven tagja lehet ma az aradi páholyoknak, akik között egyetlen

Nemzetközi vasuti szövetség. Páris. A nemzetközi vasuti konferencia a kormányok jóváhagyásának eredményében megalakította a nemzetközi vasuti szövetséget. A konferencián valamennyi európai állam küldöttje résztvett, ezenkívül képviseltették magukat Japán és Kína. Három szakbizottságba Magyarország megbízottait is beválasztották. A szövetség székhelye Páris lesz.

— Lezuhant a kisvasútról. Sulyos szerencsétlenség történt ma délelőtt a főtéren. Zacsó János micelakai iparos a mozgó kisonvatról le akart lépni. Oly szerencsétlenül esett el, hogy jobb lábát eltörte. A sulyosan sérült embert a mentők szállították a kórházba.

— Atulásokat jutányosan és pontosan eszközöl a Lloyd-Bank (Minorita-templommal szemben.)

— Ügyvédi hír. Dr. Székely Ferenc ügyvéd irodáját Str. Consistoriului 21. (Batthyány-utca), Str. Brațianu (Weitzer-utca) végén dr. Singer-ház helyezte át.

— Örízetbe vették a tízéves sakkos csodagyermeket. Páris. A Chicago Tribune párisi lapja hírt kapott Newyorkból, hogy ott tegnap az amerikai gyermekvédelmi hatóság kirendeltsége örízetbe vette Reczinszky Sámuel lengyel csodagyermeket, aki amerikai turnéra érkezett, miután Londonban általános feltűnést keltett két évvel ezelőtt bámulatos sakkos tehetségével. A gyermek csak most töltötte be tizedik évét és atyja beutaztatja vele a világot. Hiába tiltakozott az öreg Reczinszky és az impresszárió, a gyermekvédelmi hatóság nem engedte ki a kis sakkművészt, arra hivatkozva, hogy az amerikai törvény tiltja a csodagyermek nyilvános szereplését s a törvény még az apának sem engedi meg, hogy gyermekeit kiaknázza.

román sincsen. A repatriált magyar tagok elvesztésén kívül elvesztettük román tagjainkat is, a kiknek szabadkőműves működése iránt a román egyháznak aggályai voltak, s akiknek a legnagyobb része részt vett a román egyházi autonómia megalapozásában is.

— Ami a romániai szabadkőművesiséget általában illeti, nyugodtan állíthatom, hogy az új román intelligenciának kilencven per centje szabadkőműves, a miniszterelnöktől a legmagasabb állású tisztviselőknél át egészen a magasrangú katonákig. Brătianu Ionel maga is szabadkőműves. A Párisban nevelkedett román politikai tényezők mind tagjai a bucaresti páholyoknak és franciaországi neveltetésük alatt és ottani tanulmányaik idején párisi páholyoknak voltak a tagjai. Világos, hogy az erdélyi szabadkőművesiség keresni fogja a kontaktust a bucaresti páhollyal és hogy a romániai páholyok között a legtökéletesebb harmonikus megértés dominál majd, ha minden erdélyi város páholyában, így az aradiban is, megindul a szabadkőműves munka.

— Lemondott az aradi munkáspénztár igazgatója. Az aradi kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatója, Lóránt József néhány nappal ezelőtt benyújtotta lemondását és ma ki is lépett a munkásbiztosító kötelekéből. A távozó igazgatót a tisztviselők nevében Sárga Lukács, az igazgatóság részéről pedig Hönig Ottó bucsuztatták. Értesülésünk szerint a temesvári kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatója dr. Jakobi Kálmán is megváltik állásától.

— Német területek megszállása. Berlin. A belügyminiszterium emlékiratot ad ki, amelyben hiteles kimutatásokkal beszámol a megszálló csapatoknak német területen elkövetett rémtetteiről.

— Tilos a petrolenütermékek kivitele. Tekintettel a nagy belföldi petrolenüszükségletre, a kereskedelmiügyi miniszter beittott mindenféle petrolenü termék kivitelét.

— Tanítók fizetéspótléka. Egy képviselőkből álló tanítóküldöttségnek a pénzügyminiszter megígérte, hogy a tanítók is megkapják az állami tisztviselőket megillető pótlékokat.

— Utleveleket 45 leiert 3 nap alatt visumozunk. Gyűjtőhelyek: Weinberger cipőüzlet főter és Weisz Dávid nagykereskedése Str. Marasesti (Kossuth-u.)

— Székudvan róm. kath. iskolaszéke a fegyelmi szabályok 6 paragrafusának 6 pontja értelmében felhívja Neumann Ede kántortanítót állására 8 napon belül visszajönni.

— Tuberkulózis elleni egyesület hangversenye közbejött akadály miatt október 31-én, kedden este 8 órai kezdettel a Kulturpalotában tartatik meg.

— Kéri Pál ismét Bécsben. Bécs. Kéri Pál, aki az utolsó magyar cse-refogollyszállítómányal Moszkvába ment, visszatért Bécsbe. Kéri azzal a föltétellel kapta meg a rigai osztrák konzultól a beutazási engedélyt, hogy Ausztriában minden politikai tevékenységtől tartózkodni fog.

— Stürgkh szelleme. Bécs. A Rote Fahne című kommunista lap nemrég képet közölt, amelyen Seypel kancellár előtt megjelenik a meggyilkolt Stürgkh miniszterelnök szelleme és figyelmezteti, hogy óvakodjék politikája folytatásától. A keresztény szociálisták kifogásolták a képet és azt követelték, hogy a lap ellen indítsák meg az eljárást. A rendőrség a lapnál házkutatást tartott és több kéziratot lefoglalt.

— A budapesti izraelita tanítók bérharca. Budapest. Az izraelita tanerők vezetésének nyilatkozata szerint a sztrájk kitörése óta az előjáróság semmi engedményt nem tett a tanerők követeléseivel szemben. A sztrájk azért tört ki, mert a megszavazott 130 százalék fizetéspótlékokat keveselték a tanítók. A vezetés elhatározta, hogy ha Vázsonyi Vilmos tárgyalásai nem vezetnek eredményre, november másodikán ismét harcba lépnek.

— Timisoara—Arad válogatott vasárnap délután fél négy órakor a Gkória CFR sporttelepén.

— Dió és zab exportot gyorsan és pontosan bonyolít le az „Internationale“ szállítási vállalat, Arad Str. Colonel Pirici (Vörösmarty-u.) 3.

— Pertörlés a király-puces ügyében. Budapest. A királyi ügyészség az exkirály hazahozatalában résztvett Andrassy Gyula, Rakovszky István, Gratz Gusztáv, gróf Sigray Antal, Borovicényi, Beniczky Odön és Ostenburg ellen lázadás címen megindította az eljárást. Az Uj Nemzedék értesülése szerint főtárgyalásra nem kerül a sor, mert az igazságügyi miniszterium most dolgozik a pertörlésen.

— Reklámvetítés nyilvános pályázattal. Megírta az Aradi Közlöny, hogy három vállalkozó kérvényt nyújtott be a város vezetéséhez, a melyben reklámvetítés engedélyezését kérték a színház épületében. A tanács ma foglalkozott a kérvényekkel és úgy határozott, hogy a műszaki bizottság által már kidolgozott feltételek alapján nyilvános pályázatot ír ki a reklámvetítésre.

— Románia függő adósságai. Bucuresti. A legutóbbi becslések szerint az állam függő adósságai állítólag 1 és fél milliárd leire rugnak. A pénzügyminiszter a sajtó képviselőinek az ország pénzügyi helyzetével kapcsolatban kinyilatkoztatta, hogy a tisztviselők fizetését oly módon fogják szabályozni, mint az lényegében már ismeretes. E célra 650 millió lei áll rendelkezésre. A kincstári bonok konszolidációjára vonatkozóan úgy nyilatkozott a miniszter, hogy az rendkívül kedvezően folyik. Kedden Antonescu Eftimie és Antonia de Konstantin Amerikába utaztak, hogy az Egyesült államokban levő adósságokat megtárgyalják.

— Letartóztatták az osztrák legitimisták vezérét. Bécs. Hoynig Hugó osztrák legitimista vezért Csehországban letartóztatták. Megmotozása alkalmával podgyászában legitimista propaganda-iratokat találtak. A letartóztatott legitimista vezért Pozsonyba szállították.

Béketárgyalás.

(Trácia átadása a törököknek.)

LONDON. Trácia kiürítése gyorsan halad. A török közigazgatás az egyes kerületekben november elsején lép életbe. November 20-án Trácia átadása befejeződik.

LONDON. Az angorai nemzetgyűlés a békekonferenciára javaslatot küld, amely szerint hátrítsák Görögországra a török államadóságokat. Ebben az esetben a törökök lemondanak arról, hogy Görögország hadikárpótlást fizessen.

PÁRIS. Poincaré közölte a kemalista kormányval, hogy a békeértekezletet november 18-án Lausanne-ban nyitják meg.

PÁRIS. A meghívókat a keleti békekonferenciára még nem küldték el. Bonar Law és gróf Storza londoni olasz nagykövet írják alá a meghívókat, amelyek november 18-ra Lausanne-ba szólnak. A béketárgyalások előreláthatólag hat napig tartanak. A francia delegátu sokat még nem neveztek ki. Anglia volt miniszterekkel és mostani nagyköveteikkel képviselteti magát. Az angol delegáció vezetője valószínűleg lord Curzon lesz. Párisban biztosra veszik, hogy az angorai delegációt maga Kemal pasa vezet.

Irodalom, művészet

* A téli színház rendezése: Csütörtök: Allamtitkár ur. A. bérlet, jubiláris előadás. Péntek: Orfeusz a pokolban, B. bérlet. Szombat: Hét órai kezdéssel Böregér, C. bérlet. Tíz órai kezdéssel: Fifi, bérletszünet. Vasárnap délután: Utahi lány; este: Böregér, A. bérlet.

* A színházi iroda hírei. Az Allamtitkár ur a leghatásosabb és legilletesebb francia vígjáték ötvenedik előadását tartja csütörtökön este az aradi városi színház. A jubiláris előadásra való tekintettel stílusos rendezésben hozza színre a darabot a színház. A darab címszerepét Szendrey Mihály az aradiak általánosan kedvelt művésze játssza. — Péntek este kerül színre az aradi színházban a múlt héten nagy sikert arató Orfeusz a pokolban. A darab vezető szerepeit Galetta Ferenc, Horváth Mici, Halmós Mici, Inke Rezső játsszák. A darabra elővetelben jegyek a színházi pénztárnál kaphatók. — Két előadást tart szombaton este az aradi Városi Színház. A legkedvesebb operettet, a Böregért eleveníti fel a színház és azt hét órai kezdettel hozza színre. A darabot teljesen új szereposztásban s új rendezésben játsszák. Tíz órai kezdéssel a Fi-Fit tűzte műsorra az igazgatóság.

* Klasszikus táncelőadás a Kulturpalotában. Zuia Luca bécsi tanár nő e hó 29-én, vasárnap délután 5 órakor változatos műsorral előadást rendez. A szebbnél-szebb gyakorlatokon, és művészi táncok betanításán aradi tanítványai egyrésze is részt vesz. A táncok legnagyobb részét — Chopin, Schumann, Grieg, Schubert és Strauss zenéi után — a tanárnő két leánya fogja bemutatni. Belépőjegyül szolgáló programok Winternitznél és Bársounyál. A leányiskolák növendékei iskoláik igazgatójánál jelentkezhetnek az előadás látogatására.

Újabb bányarobbanás Lupényban.

(Hét ember meghalt. — Felrobbant tárna.)

Emlékezetes még az az arányában nagyméretű katasztrófa, amely a nyáron megreszkettett minden olyan emberi szívet, amely családok, anyák és árvák, tragédiája mellett nem tud szótlamul maradni. A lupényi katasztrófa, amelyben nyolcvankét szerencsétlen áldozatot követelt magának a bányalég még ott vibrál a petroszényi bányavidék ege alatt. A könnyek, amelyeket az özvegyek és az árvák ontanak, még nem tálláltak humánus kezekre, amelyek letörlik azokat. És máris újabb hír érkezik egy bányalégkatasztrófáról, amely ha nem is olyan nagyarányú, mint a nyári volt, megint csak hét emberáldozatot követelt. Megint vannak árvák, újra lajonganak a munkások síroszemű asszonyai és a tragédiákban kiszámíthatatlan bányászélet ma újra egy megrendítő szomorúságu napot jegyez fel azoknak a sorsában akik a „Szerencse fel!” bizakodó jelszavával indulnak a föld mélyébe.

A legújabb lupényi katasztrófa ról ezek a jelentések számolnak be LUPÉNY. Délben, egy órakor rémes hír járta be a kis bányaközseget, amely rövid idő elteltével ismét újabb bányaszerencsétlenség színnyelvé lett. Többen hallották is a déli órákban a gyanus dübörgést, amely már ismeretes a lupényiak előtt. A múltkori katasztrófának még nem mult el gyászos emléke és így érthető kétségbeesést keltett a lakosság körében az újabb szerencsétlenség, amelynek hírére egy óra felé kapták meg a bányatelep felé sietők. A bá-

Halálos szerencsétlenség az aradi állomáson.

(A váltóór tragédiája. — Három óráig orvos nélkül.)

Már többször foglalkoztunk azokkal a mulasztásokkal, amelyek az aradi és általában az erdélyi városok vasúti állomásain történtek. Szinte napról-napra számunkba az állomásokon történő balesetekről, amelyek rendszerint azért válnak súlyosakká vagy életveszélyesekké, mert nem tudnak kellő időben orvost keríteni. Nemrég egy petroszényi fiatalember jött be Aradra, aki a petroszényi állomáson súlyosan megsebesült, mivel nem tudott orvost keríteni, kénytelen volt Aradra jönni, hogy itt a kórházban bekötözhessen sebeit. Ezeknek a mulasztásoknak következményeként tudhatjuk be azt a megdöbbentő szerencsétlenséget, amely tegnap este történt az aradi vasúti állomáson.

Farkasinszky István Acsev. váltóór tolatás közben a váltónál volt elfoglalva, amikor véletlenül egyik lába egy dupla simpár közé került. A vonat közeledett, a szerencsétlen ember halálos félelmében mindent elkövetett, hogy kiszabadítsa lábát a szorító sinek közül, rémülten kiáltozni kezdett a közeledő vonat vezetőjének, akinek azonban nem sikerült kellő időben a

nyatelep Ilona nevű bányájában történt a robbanás tizenkét óra harminc perckor. Az első pillanatra sokkal nagyobbak látszott a katasztrófa, mint amilyen tényleg volt, miután csak egyik tárnarészlet esett áldozatul a benne dolgozókkal együtt. A szerencsétlenséget légrobbanás idézte elő. Allítólag az egyik repesztőgép és a hozzá használt gyűlékony anyag kezelése körül kereshető a katasztrófa tulajdonképpeni oka. Elővigyázat hiányában, vagy kényelemből olyan emberre bízták a gépet, akiben nem volt meg a kezeléshez szükséges nagy nyugalom és körültekintés. Ismét az a multkori eset állott elő, hogy a lég sűrűsödését nem vették észre a kellő időben s amikor megtörtént a bányalég és tűz közötti érintkezés, egy pillanat elég volt arra, hogy a robbanás hét ember életét kioltsa. A katasztrófa ügyében megindult a nyomozás abban az irányban, hogy kit terhel a felelősség a hét ember családjának katasztrófájáért. (Rador).

PETROZSÉNY. Tegnap délben 12 óra 30 perckor történt a robbanás az Ilona nevű bánya harmadik emeletén. Az egész Ilona-tárnában 125 ember dolgozott ebben az időben, de ebben a tárnarészben csak heten foglalkoztak. Eppen robbantás hoz készült, de alig, hogy a dinamit elhelyezéséhez kezdtek, megtörtént a katasztrófa. Valószínűleg hibás kezelés okozhatta a robbanást. A halottakat még nem emelték ki, mi után most fogtak a bányalég szivattyuzásához. Még egészen pontos adatokat nem közölhet a bányagazgatóság, miután csak következtésekből lehet valamit sejteni. Azt hiszik azonban, hogy a katasztrófának csak hét halottja van. (Rador).

nagy vérveszteség következtében éjszaka fél egy órakor kiszenvedett.

O O O O O O O O O O O O O O O O

Ebert hitvallása.

(Az új német elnök programja.)

BERLIN. Löbe, a birodalmi gyűlés elnöke megjelent Ebert elnökkel és ünnepélyes formában közölte vele, hogy a birodalmi kormány három évvel meghosszabbította hivataloskodásának idejét. Ebert köszönetet mondott a törvényhozás határozatáért, amelyben a megtisztelő bizalom kifejezését látja. Az a szilárd elhatározás vezet magasztos hivatásában, hogy honfitársain segítsen. Ezt a hivatását igyekszik ezentúl is betölteni. A weimari nemzetgyűlés előtt tett fogadalmat hűséggel állja és a köztársaságot hiven kívánja szolgálni. Végül felhívta a politikai pártokat, hogy a szenvedélyektől sohase ragadtassák el magukat.

BERLIN. A birodalmi kormányhoz a jóvátételei bizottságtól tegnap jegyzék érkezett, amelynek tartalma nem került nyilvánosságra. Allítólag a reparációs bizottság többek között az eddigieknél nagyobb szénszállításokat sürget.

O O O O O O O O O O O O O O O O

Miért inzultálta Bibó**Vágó-Wilhelm Jenőt?**

Budapesti távirati jelentés alapján megírta az Aradi Közlöny, hogy Vágó-Wilhelm Jenő, a Tisza-pőr egyik volt vádlottja feljelentette Bibó Dénest, aki őt tetteleg inzultálta. Budapestről ma azt jelentik, hogy Bibó Dénes megjelent a rendőrfőkapitányságon és elmondotta, hogy az Austria kávéházban volt, ahol az artisták záróra után is tartózkodhatnak. A kávéházban ült Vágó-Wilhelm is. Amikor a nem artistavendégeket és Vágó-Wilheimit is felszólították, hogy távozzanak, mert zárórán túl csak artisták maradhatnak a helyiségben, Vágó ezeket mondotta Bibóra mutatva:

— Ha ez a bérnyilkos itt marad, én is a kávéházban maradok.

Ezt Bibó meghallva, odament Vágóhoz és sértő kifejezés miatt inzultálta.

O O O O O O O O O O O O O O O O

A jövő békeje.

(Új hadtűpeket gyártanak.)

LONDON. A Pall Mall Gazette jelentése szerint a katonai technikában szenzációs újításokat próbáltak ki. Olyan lövedékek kísérleteztek, amely repülőgép szárnyaihoz ütődve explodál. Egy másik lövedékkel is kísérleteztek, amely csak akkor robban fel, ha 16 hüvelyknyi vastag pánccellemezhez ütődik. Az új 16 hüvelyk kaliberű ágyu — hír szerint — 26 mértföld horderejű és a lövedéke tíz mértföld magasságot ér el. Olyan tankokat is mutattak be, amelyek kezelőszemélyzet nélkül óránként 12 mértföld gyorsasággal haladhat előre és folyókon is áthatolhat. A tankok távolból elektromos hullámokkal irányíthatók. Bemutattak ezen kívül ezer lóerős Napier-motorral felszerelt bombavető repülőgépet, amely az eddigi rekordokat felülmúlja. A lap megjegyzi, hogy ezek a jövő békekompak rossz előjelei.

Monopólium — magáncégnek

(Az aradi szállítók tiltakozása egy sérelmes rendelet ellen.)

Az aradi vámhivatalhoz néhány nap előtt rendelet érkezett a CFR. vezérigazgatóságától, amely az aradi szállítók körében megütközést keltett és szinte kétében fenyegeti meg ezt a hatalmas üzletágat, amely Aradon, az új államalakulás óta igen nagy mértékben fellendült. Arad most Romániának egyik legnagyobb importelosztóhelye és egyik legjelentősebb állomása a romániai áruexport lebonyolításának, de ha a vasutvezérigazgatóság rendelete sokáig érvényben marad, akkor teljesen elveszti Arad városa ezt a kedvező helyzetét és kereskedelmi téren súlyos nehézségek előtt áll.

A bucuresti vezérigazgatóság rendelete ugyanis arról szól, hogy az aradi kereskedők és iparvállalatok olyan árukat, amelyeket eddig Aradon vámoztak és tranzitúrtján más rendeltetési helyekre továbbítottak, ezután kizárólag Panaitescu Mihail aradi vámcég vámozhatja és továbbíthatja. A vasutvezérigazgatóságnak ez a rendelete ki mondja azt, hogy

az eddig bármely szállító cég által gyakorolható vámolási jog most kizárólag egyetlen céget illet meg.

Ez a rendelet a kereskedelem törvényében eddig egyedül áll és különösen Arad városára nézve rendkívül súlyos, mert a CFR. vezérigazgatósága egyedül az aradi vámhivatalt terhelte meg ezzel az egyéni privilegiumot nyújtó rendelkezésével. A CFR. vezérigazgatóságnak ez már a második olyan intézkedése, amellyel aradi érdekeket érint igen súlyosan. Néhány hónappal ezelőtt kiadott kamionazs rendelete volt az első, amelylyel az Idet szállító céget ruházta fel azzal a kizárólagos joggal, hogy az aradi kereskedők és iparvállalatok címére érkezett árukat egyedül az Idet cég veheti át és továbbíthatja a címzettek részére.

Még maguk az aradi kereskedők sem vehetik át saját áruikat és azokat nem szállíthatják raktáraikba az állomásról

csak az áruk megérkezése után napok múlva, hosszadalmas eljárással juthatnak a címükre érkezett szállítmányokhoz. Nem enyhíti ennek a rendeletnek Aradra nehezedeő súlyát az, hogy nemcsak Aradra, hanem Timisoarara (Temesvárra) is vonatkozik. Ez a két város van nemcsak Nagyromániában, hanem az egész világon, ahol a kereskedő és a vasut közé egy idegen vállalat ékelődik, amely jogtalan kereset mellett károsan akadályozza a forgalmat. Ez a kamionazs ügy már elintézett dolog — a parlamentben is éles hangon folyt róla szó és akkor kiderült, hogy ez a jogtalan kedvezménynyújtás a vasutnak egyéni intézkedése volt, a kormány körében senki sem tudott róla és már intézkedtek is a visszavonására.

A CFR. vezérigazgatóságnak ez az újabb rendelete is csak egyéni intézkedés lehet, mert semmiféle jogalap, vagy precedens nem volt ilyen kiválasztásra. A Panaitescu-cég, amely nemrégiben telepedett le Aradon, az összes aradi szállítók vállalatokkal szemben meglepő előnybe került ezzel az intézkedéssel, amelynek nemcsak a többi aradi szállítókra van igen terhes kihatása, hanem igen fontos országos érdekeket is érint. Az aradi szállító cégek hatalmas ad minisztrációval dolgoznak és magas adókat fizetnek az államnak és a városnak is.

A forgalom csökkenésével az adózásuk is meglehetősen alacsony, de ennél még nagyobb kárt okozhat a külföld bizalmának esetleges megrendülése. Románia köz

lekedésügyi viszonyaiban amugy is sok kívánni való van, a rendelet okozta újabb nehézségek még rosszabbá teszik a helyzetet és még a valutánk állására is kellemtelen lehet, ha az Araddal összeköttetésben álló külföldi cégek megtudják, hogy régi ismert szállítóik kezéből Aradon elveszik áruikat és esetleg rossz hírért költik külföldön az aradi határvám furcsaságainak.

Az aradi szállítócégek egyébként már testületileg tiltakoztak az aradi üzletvezetőségen Popp Oktavián CFR. főfelügyelőnél a vezérigazgatóság legújabb rendelete ellen és bejelentették, hogy közvetlenül az illetékes miniszteriumoknál emelnek panaszt a sérelmes intézkedés ellen.

TÖZSDETAVIRATOK.

Zürichi devizajelentések:				Aradi kurzusok:		
Oktober 25.	Nyitás	Zárlat	Tegnap	Oktober 25.	Mai	Tegnap
Bucuresti	3.60	3.60	3.40	Valuták:		
Berlin	0.11 1/2	0.12.37 1/2	0.12.50	Dollár	155.—	155.—
Newyork	546.75	546.75	546.50	Márka	0.04—0.04	0.04 1/2
London	2429.—	2434.—	2430.—	Szokol	5.—	5.10
Páris	38.80	39.15	38.65	Dinár	2.80	2.40
Milano	22.15	22.17	22.20	Fr. frank	11.25	11.30
Prága	17.70	17.75	17.65	M. korona	0.06 1/2	0.06 1/2
Budapest	0.21 1/2	0.24 1/2	0.21	Kifizetések:		
Zágráb	2.82 1/2	2.20	2.40	Budapest	15.60	15.50
Varsó	0.045	0.045	0.045	Bécs	480.—	470.—
Bécs	0.0075	0.0072	0.0072	Berlin	0.03 1/2	0.03 1/2
bélyegz.	0.0078	0.0078	0.0078	Prága	5.—	5.05

A budapesti devizaközpont árfolyamai:			Bucuresti kurzusok:		
Oktober 25.	Mai	Tegnap	Oktober 25.	Mai	Tegnap
Napoleon	9300	9300	Márka	0.04.30	0.04.50
Dinár	40—41.60	40.—41.60	Fr. frank	11.20	11.40
Amsterdam	988—1000	988—1000	Sv. frank	29.—	29.50
Bukarest	15—16	14.75—15.75	Szokol	5.—	5.05
Kopenhága	—	—	Dinár	2.30—	2.45
Krisztánia	—	—	Dollár	154.—	157.—
London	11200—11500	11200—11500	Oszt. kor.	0.0025—	0.0028
Berlin	0.67.80—70	0.67.60—70	M. korona	0.06 1/2—	0.06 1/2
Milano	100—105	105—110	Kifizetések:		
Páris	180—185	185—190	Páris	11.05	11.—
Prága	80—84	80—84	London	695.—	698.—
Stockholm	663—678	663—678	Newyork	156.50	156.50
Zürich	462.50—477.50	465—480	Milano	6.50	6.61
Bécs	0.0345—355	0.034—0.035	Zürich	28.75	29.—
Szofia	15.50—16.50	15—16	Prága	4.98	5.02
Zágráb	10—10.40	10—10.40	Bécs	0.0021	0.0021
Newyork	2500—2575	2500—2575	Berlin	0.0338	0.03 1/2
Varsó	22 1/2—24 1/2	0.28—0.24	Budapest	0.06 1/2	0.06 1/2

MOZI.

* „Hindu siremlék“ második rész az Apolló műsorán. „A boldogság és a bosszu, minden emberi szenvedély csak a könnyeinken megtört remények elfoszló szivárványa, mert hiszen csak porszemek vagyunk mi a hatalmas Ur, Buddha talpa alatt... — mondja a yogi tulvilágot megjárta és a rádza paráncsoló szavaira testet öltött árnyéka és ez a mélységes filozófia alkotja meg a „Hindu siremlék“ mindkét részének meséjét, hogy a legizőbb percekét szerezzé közönségének. Az Apolló igazgatósága kéri a közönséget, hogy saját kényelmé szempontjából a délutáni előadásokat is látogassa. A három órai előadáshoz a legjobb jegyek kaphatók még.

* A „Halálarcu ember“ keddi premierje igazi élvezetet szerzett közönségének. Ez a felvétel bizonyítja, hogy a mozi nemcsak a szépségek kihozásához nyújtja a legtágasabb teret, hanem a legalkalmasabb kulturmisszió teljesítésére, szórafoztatva oktat és dacára annak, hogy mindig tömegeknek szól, ezt mindig a legnemesebb eszközökkel teszi és az igazi művészet jegyében. A „Halál-

arcu ember“ a társadalom kitzasztot jainak igazságtalan sorsát tárgyalja, megdöbentő realizmussal és len diületes, forró hangulatu meseszövésketében.

Közgazdaság.

Emelkedett a lei.

A lei ma Zürichben egyszerre 20 ponttal emelkedett és a budapesti Devizaközpont is felemelte a lei árát. A francia frank és a magyar korona is kissé megjavult Zürichben.

Bécsi hivatalos zárlat (október 25.): Prága 2875, Zágráb 525, Budapest 29.90, Bucuresti 490, Varsó 6.00, Milano 3050, London 328.600, Newyork 73.875, Páris 5070, Zürich 13500, Berlin 16.78, Szofia 288.25.

BUDAPEST GRAND HOTEL CONTINENTAL

VII, Dohány-u. 42. Távirati cím: Continentalhotel
Minden komforttal berendezett
további 27 szobája
a t. közönség rendelkezésére áll.
Szalon és gőzfürdő a házban.

— Be kell tartani a lisztárakat. A belügyminisztertől ma rendelet érkezett a város vezetősééhez, amely felhivja a főpolgármestert, hogy ismételtén figyelmeztesse az illetékes köröket a liszt- és kenyérárak maximális árának szigorú betartására. A főpolgármester a közönség figyelmébe ajánlja a liszt és kenyérárak következő maximálását: fehér liszt 6 lei, barna liszt 3.65 lei és korpa 2.75 lei kilogrammonként. Ezek az árak kicsinyben való eladásnál érten dök. Nagyban eladásnál a következők a maximális árak: fehér liszt 5.50 lei, barna liszt 3.20 és korpa 2.50. Fehér kenyér kilója 5.50, barna kenyér 3.50 lei. Ezek az árak szeptember hetedikén léptek életbe.

A szerkesztésért:
KÁROLY JÓZSEF
felel.

Cenzurat: **Dr. ROMUE MAGER.**

NYILTÉR.

Az ezen rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget.

Ertesítés!

Tisztelettel értesitem a n. & közönséget, hogy e hó 24-én

a „Vadászkürt“ éttermet

ujjonnan átalakítva megnyitom

Tisztán kezelt hegyaljai faj-

borok, frissen csapolt temes-

vári Casino-sör. 11770

Állandóan hideg és meleg éte-

lek, figyelmes és pontos ki-

szolgálás.

Elsőrendű cigányzene!

Ünnepélyes megnyitás f. hó 28-án,

szombaton lesz.

Kérem a nagyérdemű közön-

ség szives pártfogását. Kiváló

tisztelettel:

Szalpéter Fülöp,

tulajdonos.

A „CURTICI“-i

szövetkezet keres egy üz-

letvezetőt felelősséggel. —

Ajánlatokat az elnökséghez.

Meglevő gyáram

részére szeretnék egy oly társat, aki körül 200.000.— lelei rendelkezik és az Aradon létesítendő lerakatot, valamint az egész kereskedelmi rész irányítását vállalná. Befektetett tőkéje nagy jövedelem mellett biztosítva. Gyáros című ajánlatokat Wallinger hirdetője továbbít. 12456

Női és leányka téli felöltő ujdonságok legjutányosabban beszereshetők:

IULIU PLESZ GYULA

Központi ruházatházában **ARAD**, Strada Col. Piriol 3. (Vörösmarty-u.) A színház épület hátsó bejáratával szemben. — Állandó nagy választék Caracul Plüsch kabátokban. 952

Utlevelekre vizumot 55.— Leleért legpontosabban leggyorsabban a „Kelet” hirlapiroda szerez

Apró hirdetések.

Levelezés.

„EGYEDÜL ALLO” uriember csinos és intelligensebb nőnek támogató barátja lenne. Leveleket „Magas” jellegű e lap kiadója továbbítja. 5149

KOMOLY szándékából megismerkednék tehetséges helybéli, vagy vidéki leánnyal, vagy fiatal özvegygyel. Levelet „Tisztviselő XXX.” címre a kiadóhivatálba kérek. 5152

Ki segítene ki sürgősen 500 Lelet valófényben lévő fiatal asszonyokat. Leveleket lapban jelezve „Nehéz élet” jellegű Wallinger hirdetője továbbítja. 12376

ELVALT asszony oly uriember barátságát keresi ki öt havonta 1500. lelet támogatná. Leveleket „Száke asszony” jellegűre kiadóra kér. 5161

Alkalmazás.

NOUS CHERCHONS UNE GOUVERNANTE cultivée et moyen agée, chez une fille adulte La science parfaite de la langue Française est nécessaire. Ce, qui enstruit le piano et la langue Anglaise, sera intéresser en avantage. Les offres avec les prétentions sous le devise „Cultivée” sont envoyer dans l'administration d' „Aradi Közlöny” Arad. 5000

MODERN lámpaernyők készítését olcsón vállalom. Cím a kiadóban. 13725

MINDENES leányt azonnali belépésre keresek. Cím Kelet hirlapiroda. 12570

IDOSEAB nő ajánkozik gyermek mellé. Háztartás könnyű és tiszta dolgaiban segédkezik. Varrni is tud. Cím Mészáros-telep. Strada Szt. Q. Iszif (Bajza-utca) 9. 5167

ELARUSITÓNÓ román, magyar nyelvet bírő felvétetik Plesz Gyula felöltő árúházában. 5164

FIATAL SEGÉD, ki a rófos szakmához is ért és a román, magyar és német nyelveket bírja, s kaláni vasgyár élelmiszeri raktárában alkalmazást nyer. Ajánlatok Wollmann Adolfhoz, Galan, Jud. Hunedoara címzendők. 5104

KÉT SZEM LYHEZ egy jól ídőz minden felvétetik. Koch, Str. Buceu (Eötvös-utca) 10. I. em. 5118

OKLEVELES TANFŐNÖT, lehetőleg ref. vallást keresek 11 éves leányom első polgári s más 5—6 gyermek elemi II—III. előkészítéséhez. Német nyelvet bírő előnyben. Kézi munka hitván tanítás megkívánatik. Állás november 3. betöltendő. Különszoba, teljes ellátás biztosítva. Fizetési igény pályázatban közlendő október 28-ig Kalmár Ignác intéző, Bokszeg, pályaudvar. 5137

NÉMET LEVELEZŐNÖT, kereskedelmi levelezésben jártást keresek. Gáspár műszerész, Strada Horia 1. 5148

HÁZVEZETŐNŐNEK ajánlok házaspárhoz, vagy magányos urhoz. Cím a kiadóban. 5154

PERFECT gépiró, vagy gépirónő keresetik. Románul beszélők előnyben „Dacia-Romania” Bulev. Reg. Ferdinand 1. 5158

JÓHÁZBÓL való fiu cukrász tanulónak felvétetik. Cím a kiadóban. 5151

Vétel és eladás.

EQY alig használt békebeli sötét tiszti köpeny eladó. Cím a kiadóban. 5154

EQY garnitúra kovácszszerző eladó. Sága, Vasgeregben-utca 7. 5156

KOPIRPRES asztallal eladó „Dacia-Romania” Bulev. Reg. Ferdinand 1. 5157

SZŐNYEG 2 1/2 X 3 1/2 eladó Str. George Popa (Ferdinand-utca) 1. 5153

KEVESET HASZNÁLT modern hálószoba, tükrös toalett, matraccal, sezlonpal és egy gyermekkosci eladó Bulev. Reg. Ferdinand (Boros Béni-tér) 16. 1/18. 5150

VEHET, ELADHAT, CSERÉLHET! Műtárgyak, szobrok, szőnyegek, porcellán ritkaságok, antik butorok kiállítása. Szép művészeti Szalon. Ortutay-palota. Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 29. 11911

EBÉDLŐ PERZSA 29.000. ebédlő szmírna 22.000. Salon Artistique (Fischer Eliz-palota.) 12021

TÜZIFA. Villamosvasuton bárhova szálltva egy waggon hasáb jó tűzifa 3500 leleért megrendelhető Aradon, Strada Unirei (Fábián Gábor-utca) 6a. 5111

ELADÓ egy him és egy nőstény 1 éves farkas kutya. Popovici, Str. Horia (Széchenyi-utca) 2. I. emelet. 5140

GYERMEKKOSCI, jókarban levő, eladó. Cím Wallinger hirdetőjében. 12456

MÁLOMKOPIRATÓ kombinált tarár trieurrel, 3 szám progress üzemképesek és új hámozógép eladó. Detacheurt veszek Braun-malom, Ujmikolján. 12570

EZÜST evőkészlet 12 személyes eladó. Str. Kalvin 8., emelet. 5182

ZONGORAMAT garancia mellett bárbe adnám, valamint modern hálószobám eladom. Cím Wallinger hirdetőjében. 12456

SZEP nutria béleszt bekecs, komplett matt hálószoba, jutányosan eladó. Bővebbet a kiadóban. 5108

ANTI K üvegszekrény, kétüléses csukott hintó eladó. Gyermekkosci javítását, festését, gummizást, arnyóképzést vállalom. Str. Bolinteanu (Arany János-u.) 1., fűrészgár mögött. 5188

TÉLIKABAT, felöltő, könyvszekrény, íróasztal, luszter, gyermekasztal 2 székkel, gyermekjáték, repatriálás miatt eladó. Bulev. Carol (Erzsébet-körút) 34. 5165

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szmirnaasznyegeket, egész gyűjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Eliz-palota.) 11895

IRÓGÉPEK, kellékek, javítóműhely, Copyingoffice Szegefnél, Str. Luther-utca 1. Telefon 111. 4588

HUSZEZER KÖNYV olcsó kiadására Kerpelnél. Ugyanott tekeres-csomagoló 14 Leleért kilonként. 12681

Ingatlan.

NEGYSZOBAS magánház szép kerttel, elfoglalható lakással sürgősen, olcsón eladó. Bővebbet Wallinger-irodában. 12456

Oktatás.

REGATBELI deák elvállal román nyelv tanítását Str. Alexandru Gavra (Csernovics Péter-utca) 15. sz. 5155

Ellátás.

SZOLID, két hatalember, vagy házaspár teljes ellátást nyer. Cím a kiadóban. 5152

Különbőle.

EZERJÓFŰ gyomorelixir, páratlan hatásu szer gyomor és bélbántalmak, étvágytalanság, hányinger, felhívottság, emésztési zavaroknál. Dr. Földes gyógy szertár Aradon. 10931

ELVESZETT egy lord névre hallgató him farkaskutya. Megtaláló nagy jutalomban részesül Detesán Jánosnál Str. Gri-gorescu (Bercsényi-utca) 46. szám alatt. 600

ELVESZETT 25-én délelőtt Remenyik névre kiállított takarékpénztári betétkönyv. Megtaláló kéretik adja át jutalom ellenében Strada Vicentin Babes (Kiss Ernő-utca) 6a) 5155

Eladó 10 kocsi

élelmezési burgonya

mm.-ként Lei 120.—

ab feladó állomás. Az árú előre fizetendő a Kézdi-Vásá helyi Nagytakarék R.-t. pénztárába.

Burgonyáért felelősséget vállalom. Bővebbet Gyógyúti, Arad 2. sz. postahivatal. 5163

1000 frankot havonta

könnyen kérésnek bármely foglalkozású hölgyek és urak könnyű munkával

hollandi cégnél

Kérjen mintát és tájékoztatást 50 korona bankjegy beküldése ellenében:

E. BOCK, WIEN, W., Gumpendorferstrasse No. 109/14. 3908

Aradi Hitelbank és Takarékpénztár RT.

Arad, Strada Alexandri (Salacz-utca) 6. 5088

Elfogad betéteket magas kamatozással. Áttalásokat eszközöl. :: Előleget ad árakra.

GAZDASÁGI GÉPEK,

szállítási és ipari gépek, szűrők, szivattyúk, kaucukcsukók és anyagok állandó raktára. **Komplett pinceberendezések.** 4998

DUMITRIUN. ANASTASIU

Arad, Bulevard Regela Ferdinand 1a.

„KELET”

Elite, Star, Juno,

1923-as nagy szezon albumok leszállított áron darabja 25.— Lei 12569

Kapható KELET hirlapirodában.

Ragyogó fehérre lesznek a fogai, ha Földes féle

MARGIT FOGPASZTÁT

használ. Egy tubus ára 8 Lei. Kapható: Dr. FÖLDES gyógyszerárban.

Burgonya, zöldség,

vöröshagyma, fokhagyma és sózott hal 5163

nagyban és kicsinyben kapható LUTTWAK-CÉGNÉL.

Fűrésztelópek

szükségleteinek a fedezésére szállítunk azonnal raktárról:

Gatterfűrészlapokat extra prima tegelyesből, minden darabért szavatolunk

Kőfűrészlapok

Vonó fűrészek, extraprime

Fűrészelő korongok

„Szarvasbogár” (Hiracikátes)

„Naxos-Corund”

Részleők és csavarok

„MINIMAX” tűzőltő készülékek

Bőr hajtószíjak

Balata szíjak

Eternit fedő lapozok

Gépolajok, raff.

Hengerolajok

Tovoltaszir

Tutaj-sodronykötél

Gőszzelepek

Mérőszekők

Átlalók, (klupák), Számos kalapácsok

Sinazegok

Manométerek

Olajtisztító készülékek

Csapágy-fémek és az összes többi műszaki szükségleti cikkek

Raktárjegyzékeink azonnal és költségmentesen 5107

E. SZ. G. E.

Géposztálya

Műszaki Nagykereskedés, Sibiu (Nagyszeben) Só-utca 22. szám.

68—922.

PUBLICATIUNE DE LICITATIE.

Subsemnatul executor aduce la cunostinta generala ca in cauza lui Interprinderii de Tipografie Aradana repr. prin dr. Cornel Lutei contra lui Netou Gavriha pentru 689 Lei si acc. in urma decisiului judecatoriei de ocol in Chisineu de sub Nr. 2705—922. miscatoarele pe cale executiunele de escontentare la 29. Septembrie 1922. cuprinse si la pret: 2900 Lei evaluate anume: lemn de foc, pai, cantan decimal si masa se vinde prin licitatie publica care se va fi tinuta in Simandul de sus la 2. Novembre 1922. n. de m. la 11 oara. 5159

BALASSA, executor jud. res.

Fritthaler Ferenc építészeti irodája Str. Cosbuc (Wesselényi-utca) 47. Vállalja minden e szakba vágó munkák készítését a legegyszerűbbtől a legmodernebb kivitelig. Tervek és költségvetések kívánatra elkészülnek.